

Cambridge Papers

**ÎNCOTRO SE ÎNDREAPTĂ
OMENIREA?**

**O analiză a destinației
„dezvoltării”**

Michael Schluter

ECPM FOUNDATION

CAMBRIDGE

JUBILEE
CENTRE
A BIBLICAL VISION FOR SOCIETY

ÎNCOTRO SE ÎNDREAPTĂ OMENIREA?

O analiză a destinației „dezvoltării”

Michael Schluter

Articol publicat în seria *Cambridge Papers*

Septembrie 2006

Traducător: Elena Neagoe

Centrul de Educație Creștină și Cultură Contemporană
Areopagus

Timișoara 2020

Originally published in *Cambridge Papers* series,
by The Jubilee Centre (Cambridge, U.K.) under the title
What charter for humanity?
Defining the destination of 'development'
Volume 15, Number 3, September 2006.

© Michael Schluter 2006

All rights reserved.

Published with permission of The Jubilee Centre,
St Andrews House, 59 St Andrews Street,
Cambridge CB2 3BZ, UK
www.jubilee-centre.org
Charity Registration Number 288783.

Ediția în limba română, publicată cu permisiune,
sub titlul

ÎNCOTRO SE ÎNDREAPTĂ OMENIREA?

O analiză a destinației „dezvoltării”

de Michael Schluter,

apărută sub egida Centrului Areopagus din Timișoara
Calea Martirilor nr. 104

www.areopagus.ro

în cooperare cu SALLUX

Începând cu anul 2011, activitățile desfășurate de Sallux sunt susținute financiar de către Parlamentul European. Responsabilitatea pentru orice comunicare sau publicație redactată de Sallux, sub orice formă sau prin orice mijloc, revine organizației Sallux. Parlamentul European nu este responsabil pentru modurile în care va fi folosită informația conținută aici.

Coordonator proiect:

Dr. Alexandru Neagoe

Toate drepturile rezervate asupra prezentei ediții în
limba română. Prima ediție în limba română.

Traducător: Elena Neagoe

Editor coordonator: Dr. Alexandru Neagoe

*Cu excepția unor situații când se specifică altfel, pentru
citatele biblice s-a folosit traducerea D. Cornilescu.*

*Orice reproducere sau selecție de texte din această carte
este permisă doar cu aprobarea în scris a Centrului
Areopagus din Timișoara. Dacă există vreo discrepanță
între versiunea engleză și cea română, versiunea engleză
are întâietate.*

„Produsul intern brut...nu măsoară nici sănătatea copiilor noștri, nici calitatea educației lor, nici bucuria cu care ei se joacă. Nu măsoară nici frumusețea poeziilor noastre, nici cât sunt de solide căsniciile noastre. Nu acordă nicio atenție nivelului de inteligență din dezbaterile publice, nici integrității politicienilor noștri. Nu măsoară nici înțelepciunea noastră, nici capacitatea noastră de a învăța, nici istețimea, nici curajul, nici compasiunea, nici devotamentul față de țara noastră. Pe scurt, măsoară totul, mai puțin lucrurile care fac ca viața să merite trăită. Ne poate spune totul despre țara noastră, mai puțin despre lucrurile care ne fac să fim mândri că aparținem acestei țări.”

Robert Kennedy¹

„Urmăriți binele (bunăstarea și armonia socială) cetății...”

Ieremia 29:7

Rezumat

Cuvântul „dezvoltare” descrie un parcurs al schimbării economice și sociale, însă, deseori, este preluat ca să definească implicit și destinația. Creștere economică este considerată, în general, atât ținta, cât și mijlocul prin care se realizează această schimbare socială. Cu toate acestea, accentul biblic este pus pe calitatea relațiilor sociale, politice și economice și poate fi redat prin expresia „bunăstare relațională”. Aspirațiile naționale nu ar trebui să se focalizeze în primul rând pe nivelurile de distribuție a venitului, nici pe libertatea și alegerea individuală. Mai degrabă, creștinii ar trebui să reexamineze politica și scopurile proiectului în țările cu venituri mari și în cele cu venituri mici dintr-o perspectivă relațională, astfel încât să adreseze atât problemele legate de privare relațională, cât și cele legate de sărăcie materială.

Care sunt obiectivele „dezvoltării”?

Deseori, folosirea termenului „dezvoltare” aduce cu sine și întrebarea: dezvoltarea cui? Este posibil să vorbim despre „dezvoltarea” instituțiilor precum școlile, spitalele sau companiile, ca acestea să își realizeze mai bine obiectivele pe care și le-au stabilit. Este, însă, potrivit să folosim termenul „dezvoltare” cu privire la națiuni întregi? Dacă da, este scopul implicit al politicilor guvernamentale doar producerea de bogăție sau de anumite servicii publice precum educația sau sănătatea? Sau pot fi ele descrise mai bine ca scopuri intermediare care servesc unui scop mai înalt?

Din 1945 s-a presupus că țările cu venituri mici din Africa, Asia și America Latină s-ar putea „dezvolta” pentru a deveni bogate și democratice, aspirând la valorile și stilul de viață al Occidentului „dezvoltat”. Inițial, dezvoltarea a fost măsurată pe planul creșterii economice, adică creșterea produsului intern brut. În anii '70, acest lucru a fost extins pentru a include „nevoile de bază” (acces la alimente, sănătate, educație, apă curată). În anii '90, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) a introdus „Indicele Dezvoltării Umane”, care se concentrează pe trei aspecte măsurabile ale calității vieții: a avea o viață lungă și sănătoasă, a fi educat și a avea un nivel de trai decent. „Dezvoltarea umană înseamnă în primul rând să le permită oamenilor să ducă felul de viață pe care îl aleg – și să le ofere instrumentele și oportunitățile de a face aceste alegeri.”²

Basu a propus concentrarea pe creșterea absolută a veniturilor celor mai săraci, care reprezintă 20% din populația globală. El nu neagă importanța scopurilor mai mari ale stabilității politice și de mediu sau o calitate generală mai mare a vieții omului. Cu toate acestea, el susține că indicatorul

său surprinde mulți dintre ceilalți indicatori sociali subliniați în noțiuni mai largi de dezvoltare umană.³

Majoritatea guvernelor din zilele noastre sprijină un set mai larg de obiective, cele opt „Obiective de dezvoltare ale mileniului” (data țintă, 2015).⁴ Acestea includ educația școlară primară universală, promovarea egalității de gen, reducerea mortalității infantile, îmbunătățirea sănătății materne și combaterea HIV/SIDA. Cel mai presant obiectiv este reducerea la jumătate a sărăciei (definită ca trăirea cu sub 1\$/zi). Creșterea economică este încă considerată ca instrument primar pentru scoaterea oamenilor din sărăcie. Și FMI se focalizează pe obiectivul mai larg de reducere a sărăciei: „Toate economiile în curs de dezvoltare au nevoie de rate de creștere mai rapidă și mai susținută, care va promova, la rândul ei, reducerea la scară largă și pe termen lung a sărăciei și creșterea standardelor de trai pentru toți.”⁵

Totuși, Amartya Sen consideră că libertatea este atât mijlocul, cât și scopul final al dezvoltării.⁶ El evaluează dezvoltarea în termenii „funcționării și capacității personale.”⁷ „Funcționarea” este ceea ce o persoană reușește să facă sau să fie. Bunurile pot permite funcționarea, dar sunt distincte de ea. Sen subliniază importanța libertății culturale (atunci când indivizii nu sunt constrânși de moștenirea lor socială sau religioasă) și a alegerii politice (guvernul democratic), alături de oportunitățile puse la dispoziție printr-un acces mai mare la venituri și la educație.⁸ O mare parte din filosofia dezvoltării se concentrează acum asupra rezultatelor politice. Se presupune că democrația are întotdeauna ca rezultat creșterea economică deoarece ea promovează simțul răspunderii publice. Din păcate, democrația nu garantează coeziunea socială, nici măcar niveluri ridicate de participare politică. În țările occidentale, există un interes tot mai mare față de „bunăstarea

subiectivă”. Bogăția crescută a încetat să mai aducă mai multă fericire. Un set mai larg de preocupări, inclusiv sănătatea și calitatea relațiilor personale, contribuie la bunăstarea subiectivă cel puțin la fel de mult cum o face venitul ridicat.⁹ Având o mai mare securitate economică, dar și fragmentare a relațiilor de familie și comunitate, politicienilor li se cere să își concentreze atenția asupra noilor priorități.

O critică culturală și religioasă

Literatura despre „dezvoltare” ține foarte rar seama de factorii culturali și de modul în care credințele religioase ar putea defini „binele” sau progresul înspre acest „bine”. Înainte de a lua în considerare o perspectivă creștină, este important să se cunoască modul în care alte tradiții culturale își stabilesc prioritățile sociale și de ce acestea au o atitudine critică față de gândirea dezvoltării occidentale.

Africa

„Cei care ignoră cultura vor eșua în Africa... Pentru a aprecia rolul pe care religia îl joacă în viața celor din Africa, e nevoie de o abordare total diferită din parte comunității internaționale.”¹⁰ De exemplu, în tradiția religioasă africană se pune foarte puțin accent pe îmbunătățirea sinelui și pe împlinirea de sine. Dimpotrivă, accentul este pe *ujamaa* (familie)¹¹ și *harambee* (a trage împreună):¹² individul caută bunăstarea familiei extinse și a comunității locale în locul avuției personale.

Islamul

Perspectiva islamică constituie o provocare semnificativă pentru prioritățile occidentale. Puriștii definesc dezvoltarea sau progresul în temenii idealurilor coranice, o întoarcerea la Calea

Profetului și islamizarea statului, care sunt necesare pentru a împlini islamizarea individului. Aceasta poate presupune greutăți economice. Conceptul islamic *Umma* (comunitatea islamică) transcende statul-națiune modern. O altă abordare, adoptată de către islamiștii mai pragmatici, este definirea dezvoltării socio-economice ca „o politică publică de rezolvare sistematică a problemelor, inițiată și reglementată de către stat, care generează creștere, dar ține cont și de etica și justiția socială islamică.”¹³

Budismul

Scopul suprem este cucerirea nenorocirilor existenței (*dukkha*); sărăcia este indezirabilă deoarece creează suferință. Cu toate acestea, sărăcia înseamnă mai mult decât privarea pur materială. O persoană este considerată săracă atunci când nu are calități precum credința, moralitatea, sacrificiul și disponibilitatea de a învăța.¹⁴ Suferința umană poate fi curmată prin distrugerea rădăcinilor răului, care includ lăcomia, ura și înșelătoria. Budismul, asemenea hinduismului, nu fac referiri directe la schimbare socială, tehnologie și economie. Totuși, „Budismul Implicat” este o mișcare contemporană non-violentă de activism social și politic care își trage rădăcinile din concepte budiste tradiționale precum interdependența, compasiunea și meditația.¹⁵

Confucianismul

Calea (*dao*)¹⁶ este conceptul central în confucianism. Scopul final al existenței umane este găsirea Căii. Se ajunge la armonie atunci când Calea Cerului (care implică o Ființă Supremă) și Calea Oamenilor (care se preocupă cu virtutea indivizilor) își găsesc împlinirea una în cealaltă. Aceasta cuprinde rolul guvernului în diminuarea

conflictului, în armonia din cadrul relațiilor de familie și armonia dintre oameni și mediul înconjurător. Combaterea sărăciei este importantă pentru că ea, prin nemulțumire, duce la conflict.

Cum ar putea arăta astfel de societăți peste 100 de ani? Dacă ne gândim la destinația dramatic diferită a acestor tradiții culturale și religioase, ne dăm seama că, contrar gândirii occidentale, rezultatele materiale nu reprezintă obiectivul social pentru miliarde de oameni. Prin urmare, preocuparea occidentală dominantă cu creștere economică a devenit, oare, o formă de imperialism cultural? Este accentul pus pe libertatea personală, drepturile omului, diversitatea culturală, libera circulație a forței de muncă și a capitalului (împreună cu lipsa de preocupare pentru păstrarea identității familiei, coeziunii etnice și practicii religioase) în concordanță cu valorile culturale locale? Sunt într-adevăr familiile și comunitățile disfuncționale, orașele răspândite, tensiunea interetnică și secularizarea produse secundare inevitabile ale modernizării?

Învățătura biblică despre obiectivele sociale

Punctul de plecare al învățăturii biblice despre viața unei națiuni și organizarea socială este suveranitatea lui Hristos asupra creației, pentru că „toate au fost făcute prin El și pentru El...și toate se țin prin El” (Coloseni 1:16-17). Aceasta nu le permite creștinilor să-și impună punctul de vedere asupra altora, însă le dă voie creștinilor să-și pună în aplicare „dragostea” în lume și să încerce să convingă alți oameni prin exemplu personal (Matei 5:19).

În ceea ce privește scopurile naționale, învățătura biblică se focalizează asupra temei relațiilor corecte. Creștinismul este o religie care pune

accentul pe relații.¹⁷ Dumnezeu ca Tată, Fiu și Duh Sfânt se bucură de relații atât în interiorul Trinității, cât și în exteriorul ei. Natura relațională distinctivă a Trinității, caracterizată de dragoste și neprihănire, fac din Creștinism o religie aparte. Semnificația centrală a relațiilor în societatea umană nu este impusă de Dumnezeu în mod arbitrar, ci ea reflectă cine este El. Neprihănirea nu înseamnă doar anularea vinii prin iertarea lui Dumnezeu, ci practicarea relațiilor corecte atât cu Dumnezeu, cât și cu oamenii. Esența păcatului dimpotrivă este dorința de autonomie.

Învățătura biblică are în vedere relația cu Dumnezeu și relațiile din cadrul familiei, dar se referă și la alte relații, precum relațiile dintre cetățeni, relațiile dintre sexe și categoriile de vârstă, dintre cetățeni și stat, dintre cetățeni și străini, dintre grupurile etnice și dintre națiuni. Într-un stat modern, Dumnezeu este cu siguranță preocupat de relația doctor-pacient, angajator-angajat și cea dintre diverse grupuri profesionale, ca să numim doar câteva.

Care sunt, deci, caracteristicile relațiilor bune? „Dreptatea ... este împlinirea cerințelor unei relații, fie ea cu Dumnezeu sau cu o persoană. Nu există vreo normă de neprihănire în afară de cea a implicării personale. Atunci când oamenii îndeplinesc condițiile impuse de către relații, ei sunt neprihăniți. Fiecare relație are obligații specifice.”¹⁸ Relațiile sănătoase sunt caracterizate de dreptate, milă, credincioșie, iertare, adevăr, generozitate, compasiune, respect, speranță, răbdare și dragoste. Relațiile greșite sau nesănătoase sunt caracterizate de nedreptate, asuprire, violențe, înșelăciune, egoism, poftă, mânie, invidie, lăcomie.¹⁹ Legea biblică se bazează pe „dragoste.”²⁰

Atât relațiile sănătoase cât și cele greșite prezentate mai sus sunt evidențiate în multe aspecte ale Legii Vechiului Testament. Rolul Legii este, pe de o parte, să ofere învățatură despre modul de a stabili un cadru instituțional favorabil susținerii relațiilor bune și a „dragostei”. Aceleași valori caracterizează viziunea socială prezentată de profeți, în special de Isaia.²¹ Mai presus de orice, aceste virtuți sunt demonstrate în viața și învățătura Domnului Isus. De exemplu, practica Domnului Isus și accentul pe care El îl pune pe incluziunea socială²² sunt un ecou al accentului pus de Legea mozaică asupra iubirii străinului²³ și un ecou al învățăturii profeților.²⁴ El împlinește Legea arătând cum se practică relațiile bune în viața unei persoane și demonstrează „shalom” (sănătate, liniște, mulțumire și bunăstare) prin răspunsul Său la situațiile de criză. Nu e de mirare că Isaia L-a descris pe viitorul Mesia ca „Prințul Păcii.”²⁵

În acest cadru, scopul ultim al societății este descris în învățătura biblică drept „shalom”, care este tradus în mod normal prin termenul pace, dar include ideea de bunăstare și armonie socială pentru națiune, comunitate și individ. Evreii exilați în Babilon sunt îndemnați de Ieremia să „urmărească binele [n.tr. în engleză – pacea și prosperitatea] cetății” în care au fost duși în robie.²⁶ „Shalom” este mai mult decât absența conflictului; ea cuprinde iertarea, rezolvarea conflictului, securitate, siguranță într-o societate împăcată cu ea însăși. Singura cale înspre „shalom” este prin intermediul relațiilor sănătoase (neprihănire): așa cum afirmă Isaia: „Roada neprihănirii va fi *shalom*.”²⁷

Deși legea biblică este destul de clară cu privire la ce anume aduce pace în viața individului și a comunității, din păcate, la nivel personal, fiecare greșim. Prin Hristos, putem fi salvați de păcatele

noastre și natura noastră adevărată, dăruită de Dumnezeu, poate fi restaurată. Cu toate acestea, mântuirea nu este doar un proces de transformare individuală. Intenția lui Dumnezeu este ca toți credincioșii să facă parte din comunități creștine care demonstrează valorile Lui, prin puterea Duhului Sfânt, în cadrul vieții colective. Aceasta ar trebui să aducă schimbare socială printre cei atinși de aceste comunități și poate rezulta într-o schimbare pe plan național acolo unde comunitățile creștine sunt suficient de numeroase.²⁸

Promovarea relațiilor bune care duc la armonie și bunăstare socială atât la nivel comunitar, cât și personal, nu duce direct la intrarea în Împărăția lui Dumnezeu. Totuși, ea contribuie indirect în acest sens prin pregătirea terenului pentru Evanghelie.²⁹ În plus, promisiunea lui Dumnezeu pentru poporul Israel este că relațiile bune din societate vor avea ca rezultat formarea cu succes a familiilor, asigurarea hranei, circulația capitalului net, comerțul, securitatea și forța militară în relațiile internaționale.³⁰ Astfel, bunăstarea relațională este scopul schimbării sociale și aduce beneficii politice și economice.

Bunăstarea relațională în cadrul societăților cu mai multe credințe

Următoarea întrebare este aceasta: cum pot creștinii avansa viziunea lor cu privire la scopul social în societățile seculare, teocratice sau cu mai multe credințe, în care ei sunt doar o minoritate? În primul rând, creștinii trebuie să redescopere sentimentul de comunitate de care s-a bucurat biserica primară și să trăiască în așa fel încât să se vadă prioritățile lui Dumnezeu în viața lor atât în termeni „politici”, cât și economici. Trebuie să ne punem propria casă în rândul ei. În al doilea rând,

provocarea este să găsească termeni și limbaj care să rezoneze cu publicul larg, indiferent de convingerile religioase sau lipsa lor, dar, cu toate acestea, să reflecte adevărul și valorile perspectivei creștine. Creștinii nu ar trebui, și nu pot în general, să își impună punctul de vedere; ei trebuie să încurajeze dezbateră și să își susțină cauza.

Abordarea noastră urmărește definirea scopurilor societății în termeni relaționali. Una dintre modalitățile de a face acest lucru este să ne focalizăm asupra temei „proximității relaționale.” Aceasta se bazează pe o apreciere umană comună a calității relațiilor – chestiuni precum identitatea, securitatea, respectul de sine și interdependența sunt cheia pentru bunăstarea și fericirea personală, precum și cheia pentru eficiența organizațională și eficiența în afaceri. Instituții ca școlile, universitățile, spitalele, companiile și instituțiile financiare trebuie să-și exprime obiectivele în termeni relaționali. Și noi ar trebui să ne reexaminăm domeniul din stilul nostru de viață prin prisma unei perspective relaționale, inclusiv felul în care conducem mașina, impactul televizorului, al jocurilor video și al internetului asupra căminelor noastre, precum și felul în care abordăm munca, recreerea și viața de familie. Asta da, provocare!

Înainte de a vedea cum se măsoară bunăstarea relațională, trebuie să răspundem unei obiecții. Dacă mutăm accentul de pe creșterea venitului ca principal indicator al bunăstării, nu constituie aceasta o trădare a celor mai săraci care nu au nici măcar ce să mănânce? În mod sigur, pentru ei relațiile au o importanță secundară, în cel mai bun caz: ceea ce contează este pur și simplu apa, mâncarea și adăpostul. Dovezile empirice sugerează altceva. Două studii despre satisfacția de viață a locuitorilor din mahalaua din Calcutta au constatat, printre altele, că „respondenții au

raportat viață socială satisfăcătoare, viață de familie împlinitoare și convingerea că trăiesc o viață morală ... Deși nu au o viață de invidiat, ei au o viață plină de semnificație.”³¹ Prin contrast, într-un studiu ulterior realizat în Bangladesh, s-a constatat că relațiile pe care oamenii le folosesc pentru a-și asigura traiul sunt ierarhizate, exploatare și uneori violente.³² Plăcerea de a avea relații bune și durerea relațiilor rele contează pentru cei lipsiți.

În loc să vedem asigurarea hranei pentru cei săraci ca scop al schimbării sociale, care ar reduce menirea omului la simplu fapt de a-ți umple stomacul, aceasta ar putea fi văzută ca o precondiție esențială, pe lângă aceea de încetare a conflictului armat. În termeni de intervenție externă și de priorități ale politicii naționale, primul pas spre a ajunge la bunăstare relațională trebuie să fie eradicarea sărăciei absolute și a conflictului armat. Totuși, pentru a combate aceste mari rele, nu este suficient să tratezi doar simptomele; trebuie să ajungi la cauzele lor, ceea ce ne duce înapoi la scopurile mai largi ale societății.

Măsurarea bunăstării relaționale

Este nevoie de măsurători realiste sau de indicatori dacă se dorește ca scopurile relaționale să fie traduse în decizii care să governeze prioritățile politicilor, selecția proiectelor și alocarea resurselor. În unele cazuri, *procesul* de selectare a indicatorilor este puțin diferit de ceea ce este momentan folosit în Raportul Dezvoltării Umane. De exemplu, în Raportul Dezvoltării Umane, procentul de copii aflați în învățământul primar este folosit ca metodă de măsurare a bunăstării copilului. Însă pentru o evaluare relațională, am avea nevoie și de nivelul de educație al părinților pentru a evalua impactul posibil al educației copilului asupra acelor relații.

Nu este posibil ca o relație să fie măsurată doar prin prisma comparațiilor interpersonale și internaționale. Totuși, există două abordări care pot facilita o aproximare bună: să ceri oamenilor să analizeze subiectiv o relație („În medie, ce simte un britanic alb față de un britanic de origine asiatică în cartierul tău sau la locul tău de muncă?”) sau să cauți un indicator, ca, de exemplu, numărul de incidente violente rasiale în orașele britanice. Niciunul dintre ele nu este total satisfăcător, însă ambele permit comparații inter-temporale (în ciuda riscurilor schimbărilor în modul în care oamenii își descriu percepțiile în timp sau modul în care sunt înregistrate de poliție incidentele de violență).

Imposibilitatea de a măsura relațiile, cu excepția percepției indivizilor sau prin indicatori relevanți, nu ar trebui să ne descurajeze în a folosi abordarea bunăstării relaționale. Există și probleme care sunt inerente analizei venitului agregat. Producția de țigări, bombe și de gaz otrăvitor contribuie la creșterea PIB-ului. Dacă doi prieteni se plătesc unul pe celălalt pentru a avea grijă unul de copilul celuilalt, există o creștere a PIB-ului, deși nu există o creștere a îngrijirii oferită, ci probabil o pierdere în ceea ce privește calitatea acesteia.

Orice măsurătoare a bunăstării relaționale implică presupuneri cu privire la ceea ce constituie relații bune sau corecte. Așa cum s-a discutat anterior, în narațiunea biblică relațiile bune sunt caracterizate de dreptate, milă, credincioșie, iertare, adevăr, generozitate, compasiune, respect, speranță, răbdare și dragoste. Mai jos, se regăsește o listă cu relațiile cheie și cu exemple de posibili indicatori:

Aspecte privitoare la relații	Indicatori
Încredere/ angajament intrafamilial	Rata căsătoriilor, rata divorțurilor, rata nașterilor, nivelul de îndatorare a gospodăriilor
Izolarea socială a vârstnicilor	Numărul de contactări pe săptămână, procentul de vârstnici care se simt singuri
Relațiile la locul de muncă	Măsura în care există absenteism și diferențe salariale în cadrul organizațiilor
Relațiile între sexe	Incidența violenței domestice/violului/prostituției, accesarea site-urilor pornografice, raportul între sexe la diferite niveluri de educație
Relațiile intra-comunitare	Nivelul de delincvențe, proporția de cunoaștere a numelor vecinilor, incidente de vandalism, procentul dependenței de droguri, rata de suicid.
Relațiile inter-rasiale/etnice	Incidentele de violență rasială/etnică, nivelurile comparative de venit/educație
Relațiile internaționale	Ajutorarea (inclusiv organizațiile caritabile private) ca procent din PIB, nivelurile de emisie de carbon, circulația și tratarea migranților, costul unei vize.

În plus, inegalitățile în ceea ce privește venitul, bunurile materiale, educația sau accesul la sănătate pot fi măsurate; ele sunt simptome ale unei nedreptăți care îngreunează atingerea

armoniei sociale. Nu poate fi construit un indice agregat din acești indicatori diferiți pentru a putea realiza o clasificare a țărilor în funcție de el. Unele țări excelează într-un domeniu, altele în altul. Este puțin probabil ca o țară sau regiune să pretindă că este „înaintea” celorlalte la toți indicatorii.

Obiective intermediare

Pentru unii este prea abstract să definești obiectivele și țelurile unei societăți în termeni de valori precum dreptatea, mila și iertarea. Ei preferă Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, ca de exemplu, învățământul primar universal și reducerea mortalității infantile. Totuși, într-un cadru relațional, Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului sunt obiective intermediare: de exemplu, învățământul primar universal stă între mijloace (resursele financiare) și obiectivul final (relații bune).

Prin urmare, învățământul primar universal poate contribui la bunăstarea relațională (obiectivul final) prin creșterea înțelegerii celorlalte rase și grupuri etnice și prin lărgirea abilității copiilor de a-i ajuta pe oamenii aflați în nevoie din jurul lor. Este posibil să reducă disparitățile de oportunități de ocupare a forței de muncă dintre săraci și bogați, contribuind astfel la dezvoltarea simțului dreptății în societate. Pentru creștini este, fără îndoială, de ajutor să citească Biblia și să-și întărească relația cu Dumnezeu. Totuși, învățământul primar universal poate și să submineze bunăstarea relațională. Îi poate face pe copii să creadă că sunt persoane autonome care au dreptul să urmărească „libertatea” chiar cu prețul bunăstării altora. De-a lungul istoriei, poate hrăni ura rasială sau etnică și poate face ca iertarea la nivelul grupului să fie mai dificil de atins. Poate promova amărăciunea față de elitele bogate în loc să promoveze abordări

constructive de a atinge dreptate economică. De aici și nevoia de a orienta educația spre obiectivul final al relațiilor bune.

Există multe alte obiective intermediare, printre care: un sistem corect de justiție penală și civilă, creșterea speranței de viață, rețele familiale și comunitare puternice, niveluri mari de participare civică și relații industriale bune.

Consecințe ale definirii destinației dezvoltării

- Politica are de-a face cu alegeri dificile. Avem de ales nu doar între priorități relaționale alternative, ci și între mijloace alternative de implementare a acelor priorități.
- Într-un cadru relațional, Occidentul nu este mai „dezvoltat” decât țări din Africa, Asia sau America Latină. La mulți indicatori importanți, precum durata căsniciei sau incluziunea socială a vârstnicilor, țările cu venituri mici au un scor mai mare decât țările cu venituri mari, precum Marea Britanie.
- Donatorii internaționali și ONG-urile creștine ar trebui să ia în considerare adoptarea de analize relaționale ale politicilor și proiectelor și nu să accepte agenda materialistă a unei perspective pur economice.³³ Cooperarea internațională ar trebui să se bazeze pe relațiile dintre țări, în care fiecare țară o ajută pe cealaltă în combaterea sărăciei relaționale sau financiare.
- Nu putem pune deoparte prioritatea împlinirii nevoilor fizice ale celor care trăiesc în sărăcie absolută, indiferent dacă acele nevoi sunt de hrană, de îngrijire medicală sau de dreptate. Totuși, o astfel de sărăcie trebuie văzută ca o expresie a ruperii relațiilor dintre bogați și săraci, în cadrul unei societăți (ca în Pilda

bogatului și a lui Lazăr)³⁴ sau la nivelul comunității globale.

- Ar trebui creștinii să folosească cuvântul „dezvoltare”? În general, cuvintele „în curs de dezvoltare” și „dezvoltat” sunt folosite în locul cuvintelor sărac și bogat, caz în care ar fi mai potrivit să vorbim despre țări cu „venituri mari” și „venituri mici”. Aceasta ar evita nuanțarea superiorității culturale ce rezultă din cuvântul „dezvoltat.”
- Cum poate fi descrisă cel mai bine o mișcare care se îndreaptă spre/se îndepărtează de valori precum dreptatea, mila, credințioșia și adevărul? Țările pot fi etichetate ca „în curs de progres” sau „regres”, poate chiar „convergent” sau „divergent” în raport cu aceste valori. Ce este sigur este că o paradigmă diferită pentru schimbarea socială va avea nevoie de un vocabular diferit pentru a putea fi exprimată, precum și de instituții diferite care să o întruchipeze. Vinul nou are nevoie de burdufuri noi.

Dr. Michael Schluter este fondatorul și președintele Jubilee Centre (un grup de cercetători creștini cu sediul în Cambridge), precum și fondatorul și directorul executiv al Relationships Foundation.

NOTE

[1] Robert F. Kennedy, Address, University of Kansas, Lawrence, Kansas, 18 martie 1968.

[2] ‘Human Development Report’, UNDP, 2004, p.128

[3] Kaushik Basu, ‘On the Goals of Development’, în Gerald Meier și Joseph Stiglitz, eds, *Frontiers of*

Development Economics, Washington DC: IDRB, 2001, p.65

[4] Shantayanan Devarajain, Margaret Miller și Eric Swanson, 'Goals for development: history, prospects and costs', *Politica Băncii Mondiale*, Document de lucru pentru cercetare 2819, 2002.

[5] Krueger, A., 'Expanding trade and unleashing growth: the prospects for lasting poverty reduction'. Remarci la Seminarul FMI despre Comerț și Integrare Regională, Dakar, Senegal, 6 decembrie 2004.

[6] Amartya K. Sen, 'What is Development About?', în Gerald M Meier și Joseph E Stiglitz, eds, *ibid*, p.506.

[7] Amartya K. Sen, *Development as Freedom*, OUP, 1999.

[8] UNDP, *ibid*, pp.13ff.

[9] Vezi, www.neweconomics.org/gen/z_sys_PublicationDetail.aspx?pid=225

[10] Raportul Comisiei Africane, p.29, www.commissionforafrica.org/english/report/therport/english/11-03-05_cr_report.pdf

[11] Julius Nyerere, *Essays on Socialism*, OUP, Dar-es-Salaam, 1968.

[12] Un termen folosit de Jomo Kenyatta în Kenya pentru a exprima valorile africane.

[13] Ozay Mehmet, *Islamic Identity and Development*, Routledge, London și New York, 1990, p.10.

[14] P. D. Premasiri, 'Religious values and the measurement of poverty: a Buddhist perspective', www1.worldbank.org/prem/poverty/wdrpoverty/joburg/buddhist.pdf

[15] F. Eppsteiner, *The Path of Compassion: Writings on Socially Engaged Buddhism*, CF: Parallax Press, 1985.

[16] Acest paragraf despre confucianism este preluat din Xinzhong Yao, *An Introduction to Confucianism*, CUP, 2000.

[17] Vezi Michael Schluter și John Ashcroft, eds. *Jubilee Manifesto*, IVP, 2005, cap.2.

[18] B. Malchow, *Social Justice in the Hebrew Bible*, Minnesota: Liturgical Press, 1996.

[19] Pentru o listă făcută de Isus, vezi Marcu 7:21–23.

[20] Mat. 22:34–40.

[21] Vezi Is. 51:1–8; 56:1–8; 58:6–14; 59:1–15; 61:1–11; 65:17–25.

[22] De exemplu, Luca 15:1–2; 18:35–43.

[23] De exemplu, Deut. 10:18–19; 24:14–15.

[24] De exemplu, Isa. 56:3–8

[25] Isa. 9:6.

[26] Ier. 29:7.

[27] Isa. 32:17.

[28] De exemplu, scăderea infracțiunilor din orașele britanice dintre anii 1850–1900 a fost atribuită numărului mare de copii care participau la Școala Duminicală în perioada respectivă. Vezi, Christie Davies, 'Crime and the Rise and Decline of a Relational Society', *Relational Justice*, Waterside Press, Winchester

[29] Mat. 5:13–20.

[30] Deut. 28.

[31] Citat în L. Camfield, K. Choudbury and J. Devine, 'Relationships, Happiness and Well-Being: Insights from Bangladesh', WeD, ESRC Research Group, Working Paper Nr. 14, University of Bath, martie 2006, p.3.

[32] *Ibid*, p.23.

[33] Pentru detalii legate de analiza relațională, vezi, www.relationshipsfoundation.org

[34] Luca 16:19–31.

